



# საქართველო დემოკრატიული

საქართველოს დემოკრატიული რესპუბლიკის

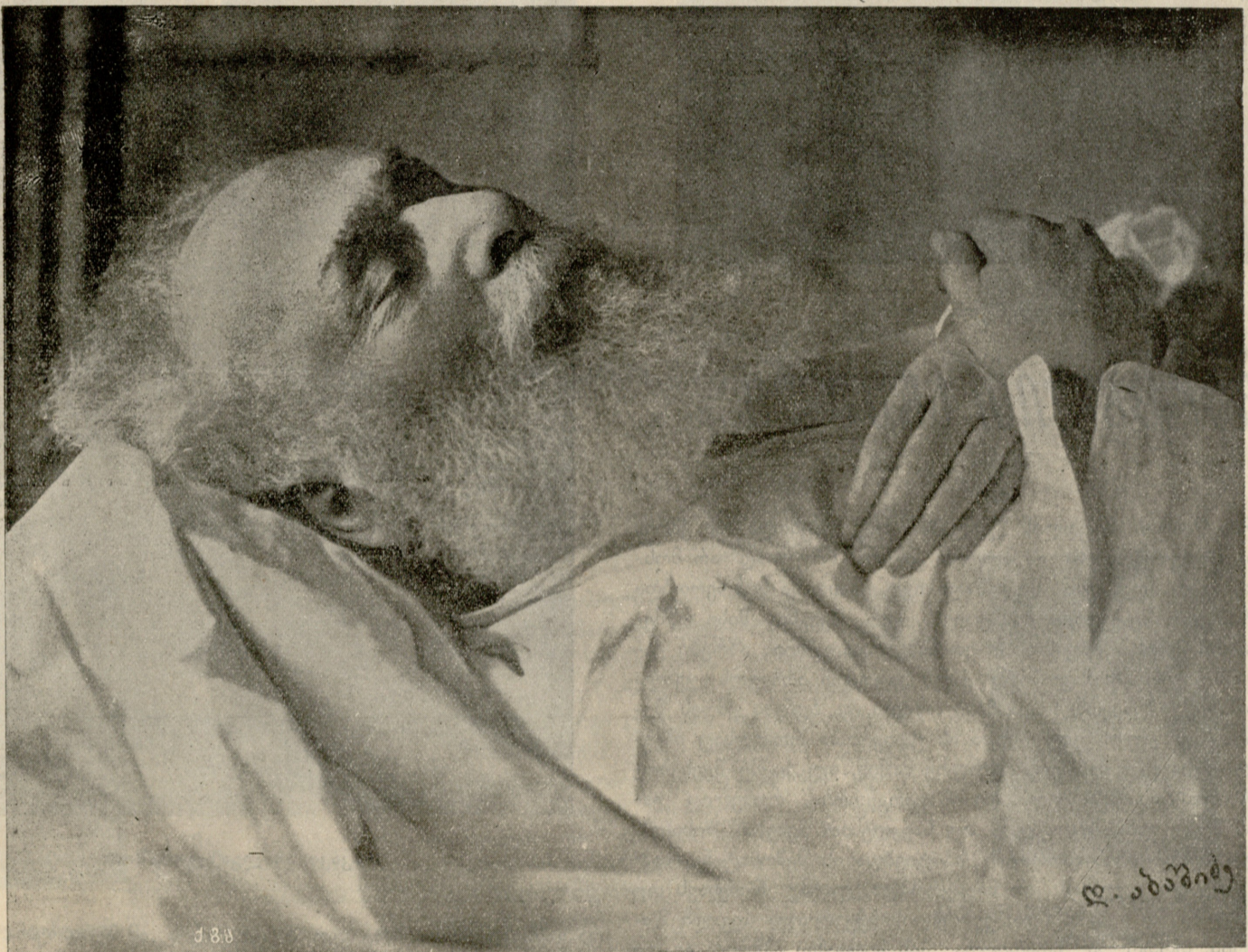
გაზეთის № 199

=====

=====

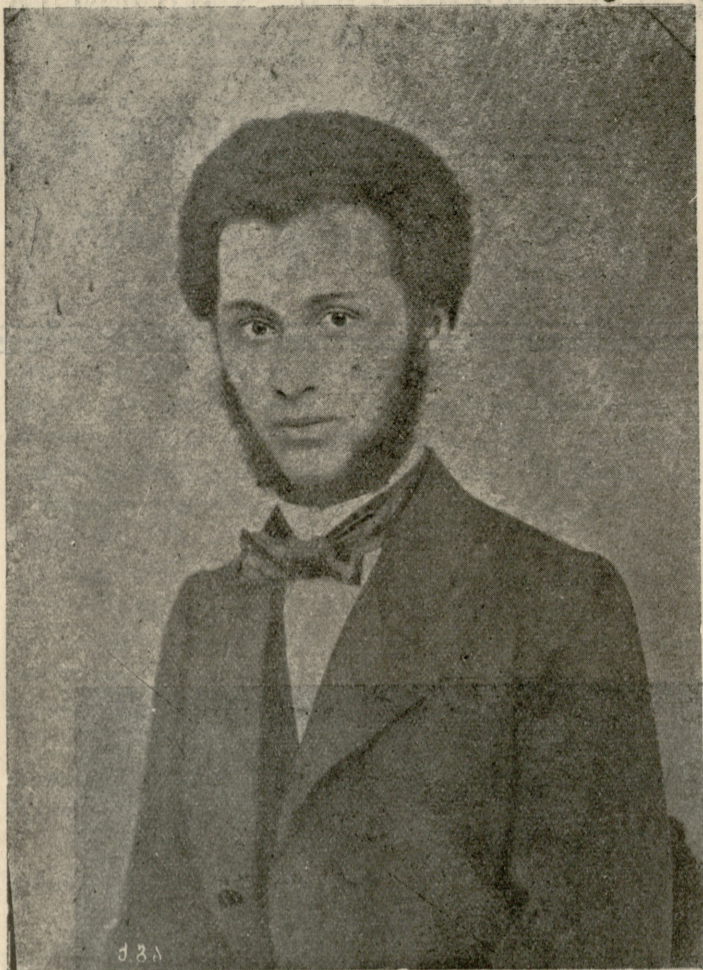
ლამასტუმის № 36

კვირა, 1 თებერვალი 1915 წ.



დ. აბაშიძე

„... ასვენია ცხედარი სამოგზლოს აღორძინების ჭურუმისა სამუ-  
დამოდ დასუჭულია მისი საამჟვეჟო თვალეგი მსოლოდ ზეცი-  
ური სახე მისი, მარადისობის უშჟით გაბრჟჟინევაბული მოგვაგო-  
ნებს პირველ ჭრისტიან პატრიაჟთა და მოციჟულთა სახეს. თეთ-  
რი თმა და ჳვერ-ულვაჟი ვერცხლისჳერ ნათელსა ჳვენს სახეს,  
რომელჳედაც აღბეჟდილია სამუდამო მჟვიდობა და ურჟველი  
სიბჟკიცა...“



აკაკი სტუდენტობის დროს.

# გერცხლით სწეული

(წემდია \*)

4.

ფიქრმა წაიღო მღვდლის ჯალაბი. არ შეეჩემებოდა მას ქმრის ხასიათი და ცხოვრების გზა, ამ ბოლოს დროს სრულიად არ მოსწონდა იგი. აგერ რამდენი წელიწადი იყო, მასთანა სცხოვრობდა ქალი, მაგრამ ვერ შესჩვეოდა მის ქცევას, ვერ შეეგნო მისი რწმენა, ვერც აზრი მისის ყოფისა. არ ეთანხმებოდა ქმრის აზრები ქალის ფიქრებს, ვერ დაჰნდობიყო ქალი კაცსაგან არჩეულს კვალს არსებობისას, ვერ შესთვისებოდა მისი რწმენა და ბუნება ქმრის შეხედულობას. ქალს გულს უმღვრევდა ის უდიერობა, რომელსაც იჩენდა მღვდელი მრევლის მიმართ, მეტადრე მაშინ, თუ საქმე შეეხებოდა შესაძენს და მოსანაგრებელს, და ის გარეწრობა, რომელიც ემჩნეოდა მის მოქმედებას ეკლესიისა თუ საეკლესიო წესების შესახებ. ღარიბსა და ბეჩავს არას დროს არ აპატიებდა ის შემოსატანს, საყარსა და საწყაღს ლუკმას არ მიუპყრობდა, ღატაკ ნათესავს თუ ნაცნობს სახლში არ გაჰბადებდა; ვერცხლის ბჭყვრიას თვალი მოეჭრა მისთვის, თრთოლვა მოსდიოდა მის ხილვაზე; მზირი თვალი ეჭირა ყველაფერზე, საიდანაც კი თუნდ მცირედ რასმე სარგებელს გამოელოდა. დიასახლისი იყო მარინე და თავის საკუთარ სახლში თავისუფლად ვერ განძრეულიყო ქმრის შიშით, მცირედი სურვილის ასრულებაც ვერ გაეზენდა: ყველაფერში ანგარიში უნდა მიეცა ქმრისათვის, ყველა წვლილსა და უმნიშვნელოში. არა, მის მამის სახლში სულ სხვა სახე ჰქონდა ცხოვრებას. დიასახლისს მეტადრე ის აღონებდა, რომ ამ ყოველქმას სასტიკმა ყაირათმა და შეძლებისადმი მისწრაფებამ მთლად ამოაშრო ოჯახში გულუბრყვილო სიამე, თუნდ წამიერი კმაყოფილება და სიხარული. სინათლე და ღიმილი განდევნა სახლიდან ამ უგულო ლტოლვილებამ, დრტვინვა და უზომო სიხარბე გაამეფა კერაზე. ის იყო დიასახლისისათვის უფრო ძნელი, რომ ბოლო არ უჩანდა ამ უკაცურ ყოფას, რადგან დვრიტა მაინც სქლად არ ედებოდა ოჯახის ქონებას, თვალსაჩინოდ ვერ იზრდებოდა სახლის სიმდიდრე. ქალი გრძნობდა, რომ თვით ამ საანგარო მოქმედებისათვისაც კი არ იყო კაცის მოქმედება მარჯვედ მოაზრებული და მიზან შეწონილი, ალლოთი მიმხვდარიყო ამას მარინე, თუმ-

\*, იხ. სურათებიანი დამატება № 35



აკაკი ახალგაზღვრებაში.

ცა განსაზღვრილი სახე ვერ მიეცა თვის ამ ბუნდოვან გრძნობისათვის. — საზიარებლად ეძახიან მღვდელს და როგორ შეიძლება მისგან დაზარება ან საშოვარზე ფიქრი ამ საშინელს წამს?! როგორ შეიძლება ჯავრობა, ან ქირისუფლის გათახსირება?! კაცს მამაკვდავი შინ დაუტოვებია, მოსულა და გვედრება აზიარო უკანასკნელი ნუგეში წაუმძღვარო საუკუნოდ მიმავალს, შენ კი აყოვნებ, უარზედა სდგებარ და უმზრთიალებ. როგორი და მოძღვარი ხარ და მამა სულიერი?! ზიარება უკანასკნელი სასოებაა სულთმობრძავისა, წმიდა ნაწილმა უნდა განაშროოს მის უბადრუკ სულს ეშმა, რომელიც მარცხნით კერძო მიახლებია ამომავალ სულს და შიშის ზარსა სცემს მას, აძრწუნებს ფრად; იესოს სისხლმა და ხორცმა უნდა დაახლოვოს მასთან მარჯვენით მღვარი ანგელოზი კეთილი, რომ მან უპყრას ხელი სულს წარმავალს და წარუძღვეს მას დიდს და საზარელ გზას ჰაერთა შინა. როგორ შეიძლება ამ საშინელს წამს ყვედრება ან ყოყმანი?! პაპა-ჩემი სრულებით ვერც არ იქცეოდა. ან როგორ შეეძლო მას უკიერად მოპყრობოდა გაჭირვებულს, როდესაც ის თითონ იზიარებდა დაზარალებულის ტანჯვას, როდესაც თითონაც ცრემლით ტიროდა ქირისუფლის ტირილზე. საყდარშიც მოწიწებით და გრძნობით იცოდა ლოცვა. რამდენჯერ ასთროლოებია ხმა გულ-



ფერშალი რაკინთე კიკნაძე  
(დაჭრილია)



პოლკოვკოვნიკი მიქელაძე (მოკლულია)



ჯ.-კ. კარიბიძე კეკელიძე  
(დაჭრილია)



ჯ.-კ. დავით მელაშვილი  
(დაჭრილია)



ჯ.-კ. ლევან ფეიქრიშვილი  
(დაჭრილია)



ჯ.-კ. პავლე ტაბატაძე  
(დაჭრილია)



ქ.-ჯ.-კ. ხხატაძე ბარნაბიშვილი  
(დაჭრილია)



ჯ.-კ. ილარიონ ჟენტჯი  
(დაჭრილია)



პოდპ. ივანე ბასილიძე  
(დაჭრილია)



ჯ.-კ. გიგო სარაჯიშვილი  
(დაჭრილია)

სატკენ საკითხავების დროს და მის ცრემლს მთელი საყდარი აუქვი-  
თინებია.

და გადაიტანა ქალი ფექრმა თავის მამის ოჯახში. მოაგონდა,  
როგორ უამბობდა ხოლმე მას მისი პაპა სულის ამოსვლის ამბავს,  
მის მოგზაურობას იმ ქვეყნად და ჰაერთა თანა ძრომას საშინელს.

— რა მოახლოვდების ჟამი ცოდვილის სიკვდილისა, განედება  
ბჭე ჯოჯოხეთისა და მუნით მოევლინება უბადრუკს ეშმა ბილწი,  
რომელსა აქვს ხელთა შინა მახვილი ცეცხლისა. და მოესმის მომა-  
კვდავს ხმა მქუხარო: ვითარცა არაოდეს განმისვენა სულმა მაგისმან,  
ნუცა შენ შეიწყალებ მას! მაშინ ეშმა ჩასცემს ლახვარსა ცეცხლისასა  
პირსა შინა, მრავლგზის სტანჯავს მას გვაშავე შინა და მერმელა  
აღმოსწვდის სასტიკობითა. მხოლოდ ზიარება შეუშუბუქებს მომა-  
კვდავს ტანჯვას უკანასკნელს. ამისთვის არის, რომ მღვდელი უნდა  
ისწრაფოდეს აზიაროს მომაკვდავი. როგორ და შეიძლება აქ მრის-  
ხანება ან დაყოვნება ხანისა?!

— ზიარებისავე მადლი უძღვის სულს უბადრუკს და ყოვლად  
შედრწუნებულს საყდრამდე მეუფისა მართლმსაჯულებისა. თანაჰყვე-  
ბა სული შედრწუნებული ანგელოსს წინამძღვარს. დაჰხვდებიან მას  
საშინელნი მცველნი ჰაერისანი, რათა წარიტაცონ იგი. გარდაუშლი-  
ან უსახურნი ცოდვათა ეტრატს და იგი ცოდვანი შეამძიმებენ სულს  
და მოაკლდების მას ძალი აღმაფრენისა. გარნა ანგელოსი კეთილი  
გადაშლის სახეს მის კეთილმოქმედებათა და კვლავ ჰაეროვან იქმნე-  
ბა სული და შემძლებელ თანაჰყვებოდეს წინამძღვარს, ვიდრემდის  
მივა სავანეთა ზეციურის მეუფისა და იხილავს ნათელსა მას მხი-  
არულს და მისთა ელვათა კრთომას სანატრელს.

თვალწინ წარმოუდგა ქალს, როგორის სასოებით ემზადებოდა  
ხოლმე პაპა მისი წირვისათვის. თითონ რომ ემზადებოდა ლოცვითა  
და მარხვით, თავის შვილსაც, მარინეს მამას, თავისთან ალოცებდა  
და ამარხულებდა, თუმცა ის მხოლოდ დიაკვანი იყო მაშინ, თავისი  
მამის მედავითნე. მთელი ოჯახი გაკრძალული იყო ხოლმე, რომ არ  
შეეშალათ წესი მოძღვრისათვის, არ დაერღვიათ მისთვის ჟამი ვედ-

რებისა, ან არ აემღვრათ მისთვის სულის სიმშვიდე. უყვარს მარინეს პაპის გვერდზე ლოცვად დგომა. აგერ ფეხაკრებით შევიდა მასთან, მუხლი მოიყარა მის გვერდზე და ლოცულობს. თან ოლარის ფოჩებს ათამაშებს, ღვთის მშობელსაც მოსწონს პატარის ლოცვა, ღვთისმშობლის ძველის-ძველ ხატს, მარტო თვალები და რომ მოსჩანს ნახატიდან. მარინე თვალეში ატყობს ხატს, რომ უამება მას მისი ვედრება. პაპასაც უამება თვისი პატარის იქ ყოფნა. განძრახ ხმა მალა და გარკვევით მოჰყვა ლოცვების კითხვას.

— შეიწყნარე, დიდებული დედოფალი ჩემო ღვთისმშობელო მარიამ, ვედრებაი ჩემი; შენა ხარ ღვთისა მიმართ შუამდგომელი და ყოველთავე საქმეთა ჩემთა შენ მიგიტხრობ. შენ ხარ შემწე ჩემი, შენ ხარ მხსნელი ჩემი, შენ ხარ მფარველი ჩემი, შენდამი დამიძს ყოველი სასოება ჩემი. ფიცხელთა საღმობათა და ვნებათაგან ბოროტთა განვიცდები, შენ შემეწიე, სულთა და ხორცთა ჩვენთა მკურნალო, ქალწულო მარიამ... ქალო მარიამ! მარინე! არ გესმის, ქალო?! გამოარკვია ყურთასმენამ ხმა და თვალეში ღია დარჩა ქალს.

— რა დაგემატათა, ქალო, რა ძილქუში დაგწოლია, რომ ლამის ხმა ჩაიხლიჩო ძახილით.

შერცხვა მარინეს, რომ თავი ვერ შეიმაგრა ძილისაგან და დროზე არ გაულო კარი სამუშაოდან მომავალ კაცს; ხმა აღარ გასცა, თუმცა გული კი ატკინა მისმა მკაცრმა სიტყვამ.

— არც შინ, არც გარედ, არა მაქვს არავითარი პატივი და სიხარული! შეუმაღლა მღვდელმა ხმა და მიაგლო კუთხეში კვერთხი.

— ნელა, ბეჩავ! ბალები არ დაადვიძო. დღეს ძალიან დავიღალე სარეცხის რეცხით, ახლა საკერავი მქონდა და უნებლიეთ ჩამძინებია ცეცხლთა პირას, — უთხრა დიასახლისამ.

და ჩამოართვა სანაწილე და ოლარი. უნდოდა ეკითხნა მომაკვდავის ამბავი, ისიც უნდოდა ეთქვა ქმრისათვის, რა სახეები დაუსახა ოცნებამ ბურანში წასულს, მაგრამ გააჩუმდა: იცოდა, რომ მკვახედ უპასუხებდა კაცი, დასცინებდა, წააყვედრებდა განუვითარებას, ცრუმორწმუნებისადმი მიდრეკილებას და გულს ატკენდა ისეც ბუნნატკენს.

5.

გულს კი ადვილად ატკენდა კაცი მარინეს, რადგან ნაზი გული ჰქონდა, თბილი, ჩვილ გრძობათათვის კარგაღებელი. რა ვუყოთ, რომ ქმარი ხშირად უსაყვედურებდა, გაუნათლებელი ხარ, სოფლის გოგოებთან გაზრდილი და რა გაგეგება მალალი გრძობებისა, ან დიდი აზრებისაო. არ ეთანხმებოდა ქალი განათლებულ ქმრის ესეთს მსჯელობას, თავის გუნებაში ვერ ეთანხმებოდა, თორემ პარში არას უბედავდა ვაჟკაცს, უბრალოდ სიტყვასაც არ შაუბრუნებდა. დიდი აზრების შესახებ იქნება მართალიც იყო განვითარებული კაცი, თუმცა ქმრისაგან ნათქვამს ქალი ყოველთვის ლამაზად ითვალისწინებდა და აფასებდა; ხშირად კიდევ უსწორებდა მას მოსაზრებას, თუმცა ახირება არ უყვარდა მას შეგნებული ჰქონდა ქმრის საზოგადო შეჩედვლობაც ცხოვრებაზე და ყალბადაც მიაჩნდა იგი მისი თვალსაზრისი, ვერ შეპრიებოდა ქალი მღვდლის აზრსა და ქვევას მრავალ კერძო შემთხვევების შესახებაც. და არც გაუგებრობით მოსდიოდა ეს მარინეს, როგორც ეტყოდა ხომლე მას ქმარი. ხოლო გული მარინეს ათასჯერ უფრო მოსიყვარულე ჰქონდა, სინამ მის კაცს.

ქალს გაგიჟებით უყვარდა ქმარ-შვილი და თავის ოჯახი, მზად იყო აეტანა ყოველგვარი შრომა თუ ტანჯვა მათის კეთილდღეობისათვის; მათს სიკეთეში ჰხედამდა თავის ნუგეშს თუ სიამეს. და განა ეს კარგი გრძობა არ იყო, ან მოსაწონი? სხვის გაჭირება გულს უწყლავდა ქალს, სოფელში არც ერთი დაჩაგრული არ იყო, რომ თანაგრძობით არ მოჰპყრობოდა და შეძლებისა გვარად ხელი არ აებურო მისთვის; რამდენჯერ ქმრის ჩუმად პური თუ სამოსი მიუწოდებია მშვიერ-ტიტველისათვის. და განა ეს კეთილი საქმე არ იყო, ან განვითარებული გრძობა უკეთეს რასმე მოიგონებდა? უყვარდა ქალს სოფელი და სხვანაირად მოქცევა ვერ შეეძლო. გულკეთილი რომ იყო, თანაც გლეხობას თავისიანებადა სთვლიდა, რადგან ახლო იცნობდა სოფელს; იცოდა გლეხთა გულის პასუხი, მათი ცხოვრების აზრი, მათი სიხარულ-სიმძიმელი. განა მხოლოდ სიტყვით იცოდა, ზეპირად, მოვალეობისა თუ მცნების ძალით. არა! აღზრდას და ცხოვრებას დაეხლოვებინა იგი ხალხთან და შეექმნა იგი მათთან ერთსული. და განა ეს კარგი საქმე არ იყო, ჰკვიანური ან მოსაწონი? მართლა და როგორ შეიძლება ადამიანმა ცხოვრება ისე გაატაროს, მხოლოდ თავის თავს იცნობდეს, სულ თავისაკენ იწევდეს და სხვის არაფერი არგოს, არც არაფერი მიჰკერძოს?!

— სხვანაირად ვერ მოვიქცევი! თუ საქმით ან რჩევით ვერ ვუმეგლი ცხოვრებისაგან დაჩაგრულს და შევიწროებულს, ვიღრო მაინც მისთვის, რომ ხელი აღუპყრას მას ყოვლად სახიერმა, — იტყვოდა მარინე.

და ყოველ დამ ლოცულობდა მხურვალედ. ღვთისმშობელს ავედრებდა თვის ოჯახს, თვის ნათესავობას, ნაცნობებს, ყველა ტვირთმძიმეს, მთელ საქრისტიანოს. როცა ქალს ცხოვრების სიღრმეში უღებდა, მოთმინებას ანიჭებს და ლმობიერებას. ის კი აღონებს მარინეს, რომ მისი ქმარი არა ლოცულობს თავის სურვილით; არ ევედრება ღმერთს, არც ვის ავედრებს. ის მხოლოდ ეკლესიის წესს ასრულებს: ლოცვებს მაშინ კითხულობს, როცა მოვალეობა ითხოვს ამას მისგან. ქალი თვის მამის სახლში არ იყო ჩვეული ამისთვის, გულგრილობას და იმისთვის უყვირდა ეს და არ მოსწონდა. პაპა და დედა მორწმუნე ადამიანი ჰყვანდა და მლოცველი, მამაც მის კვალებზე იყო შემდგარი.

გულკეთილი და ღვთისნიერი ოჯახიდან იყო მარინე, თუმცა დიდი დოვლათის უნარი თუ ბედი ვერ დაჰყოლოდა მის მამის სახლს მარინეს მამა ეხლა მთა ვარ დიაკვანი იყო ქალარა შერთული. მახლობელ დაბაში მსახურებდა, სადაც დაბადებულიყო იგი და ად ბრძოლა იყო, სადაც მას ხელის გულის ტოლა საკუთარი ადგილიცა ჰქონდა და ქონებათა. მღვდლობას ვერ ელირსა, მაგრამ იმიტომ კი არა რომ უღირსი იყო და ამ წმიდა მოვალეობისათვის გამოუსადეგარ არა, კარგი მოძღვარი დადგებოდა ის, მორწმუნე და ლმობიერი, მარამ მიუწოდებდა განკებამ ღვთისამ არ ინება მთლად დაახლოვებოდა იგი ტრაპეზს თუ სამსხვერპლოს: მიუწოდა უფალმან თვისთვის მის მეუღლეს და სწორედ მაშინ, როდესაც მოძღვართუხუცესმა კიდევ წარადგინა ის მღვდლობაზე. მთავრობამ ყურადღება მიაქცია მის სათნოებას, მის უმწიკვლო სამსახურს და მეტადრე მის მშვენიერ თქმას კვერკვებისას და სახარების საგანგებო კითხვას. როდესაც მღვდელთმთავრისაგან ბრძანება მოვიდა, რომ გამოცხადებულყო მთავარი მღვდლად საკურთხებლად, ის უკვე დასტიროდა თავის მეუღლეს. აკი დაატირა თავის მართას, ბრძანება მოვიდა ჩემს ხელთდასხმის შესახებო; ქალაღდიც კი ამოიღო უბიდან და დააბეჭტა მიცვალებულს, რომ უფრო მწვავე გაეხადნა თავისი საყვედურ მეუღლისადმი ესე უდროოდ ღალატისათვის. ალბად გაიგებდა მის მართა მის გულისტკივილს, მართას გვამი კი არა, უკვე გაყინულ-გაქვავებული, არამედ მისი სული, რომელიც ჯერ იქვე იყო და უხილავად დასტრიალებდა თავს დაობლებულ თვის ოჯახს: მიცვალებულის სული სამი დღე ისევ თავის ოჯახში არის, ისევ ეალერს თავის საყვარელ დანაშთენთ; მხოლოდ შემდეგ სტოვებს გულის ტკივილით თავის კერას და იწყობს საძნელო სვლას ჰაერთა შინა ტასისადმი ყოვლადმართლისა მეუფისა.

დარჩა პატარა ოჯახი აცრემლებულ-ატირებული, ვინ და იზრუნებდა ბალებს აღზრდისათვის? მარინეს ძმა მალე სასწავლებლიდან გამოირსხეს, რადგან ხელი ვერ მიაღვენეს მას წესიერად, და აგე დიაკვნად არის განწესებული სადღაც შორ სოფელში. როდესაც მისი იზარდა მარინე, მისმა მამამ სთხოვა მიეღო ქალი ეპარქიულ სასწავლებელში საეკლესიო ხარჯით, მაგრამ უარი მოუვიდა: ნეტა იმდენი იყოს, ობლები გამოვზარდოთ; მამა თავს ადგეხარ და თითონ შენ შესძლებ მაგის გამოზრდასაო. მაგრამ როგორ უნდა აღეზარდა? იმდენი შეძლება არა ჰქონდა. პანსიონში მიეცა ის თავის ხარჯით, გარედ კი ვერვის ანდობდა ბავშვს: უცხო ხელში ხომ არ ჩაადგებდა ქალს, ვინმე გადამთიელის ხელში და ისიც ქალაქ ადგილას, სადა თურმე ერთობ სასტიკია ხალხი, დახაციცებულ-დანატრულებული და ყოველგვარ არაწმიდობით გატენილი. დარჩა მარინე სახლში. თითო მამამ ასწავლა წიგნი და წერა, ლოცვა და სათნოება. ხელთსაქმე მიჰხვდა ნათესავი ქალების დახმარებით. დიასახლისობასაც მალე შეეთვ-სა; ჯარასავით ატრიალებდა თავის მამის პატარა ოჯახს ნელ-ნელა გამოიჩინა გოგონა და მოსაწონი ქალი დადგა, სანდო და კეთილი.

(შემდეგი იქნება).

ვ. ბარნოვი